

N

M

Een tentoonstelling
over hoe de kunstenaars

20.03.20
→ 30.08.20

RODIN,
MEUNIER
& MINNE

zich lieten inspireren door
de middeleeuwen en zo een
revolutie startten die de moderne
beeldhouwkunst inluidde.
Hoe ze dat precies deden?
Kom het zelf ontdekken in M.

IN DIT DOSSIER

INLEIDING	3
DE HERONTDEKKING VAN DE MIDDELEEUWEN.....	5
CONSTANTIN MEUNIER.....	7
AUGUSTE RODIN	9
GEORGE MINNE.....	11
PLEURANTS.....	13
DE WERKEN	15
PRAKTISCH.....	18
CONTACT	19
BIJLAGE: DE GEDICHTEN.....	20

INLEIDING

DRIE VISIES OP DE MIDDELEEUWEN

Het einde van de 19de eeuw markeert het begin van een revolutie die zal leiden tot de moderne beeldhouwkunst. Kunstenaars zetten zich meer en meer af tegen de klassieke academische beeldhouwkunst en ontwikkelen een hoogstpersoonlijke vormtaal. Een van de inspiratiebronnen voor deze vernieuwing is de kunst uit de middeleeuwen.

Auguste Rodin (1840 – 1917), Constantin Meunier (1831 – 1905) en George Minne (1866 – 1941) zijn als radicale vernieuwers de voortrekkers van die revolutie binnen de beeldhouwkunst. Elk op hun eigen manier putten ze inspiratie uit de artistieke erfenis van de middeleeuwen en integreerden ze elementen ervan in hun eigen nieuwe vormtaal. Zo putte Meunier vooral uit de religieuze iconografie van de middeleeuwen. Ook Minne vond inspiratie in het middeleeuwse geloof, maar vertaalde die naar werken waarin eerder de mystieke emotie centraal staat. Van Rodin weten we dat hij in de middeleeuwse kunst een vrijheid van expressie ontdekte die hij nergens anders terugvond.

Deze tentoonstelling is opgevat als een essay. Werken van Rodin, Meunier en Minne worden geconfronteerd met beelden uit de middeleeuwen, om zo een inkijk te geven in de opmerkelijke en soms onverwachte parallellen tussen beide tradities. Daarnaast zijn in de zalen citaten te lezen van kunstcritici en de kunstenaars zelf, die de these van deze expo kracht bijzetten. Ze zijn niet zozeer bedoeld als extra bemiddelingstool, maar vormen een essentieel onderdeel van de presentatie. Je vindt ze na elk onderdeel in dit dossier.

De invloed van de middeleeuwen beperkt zich trouwens niet tot vormelijke elementen. Ook middeleeuwse thema's als rouw, verlies en afscheid komen terug in het werk van de drie beeldhouwers. Een greep uit de titels van de getoonde werken getuigt daarvan: "Smart" van Constantin Meunier 'Treurende moeder met twee kinderen' van George Minne of de 'Martelaar' van Auguste Rodin. Hieruit volgde de keuze om samen te werken met een aantal Leuvense dichters. Zij maakten speciaal voor deze tentoonstelling gedichten geïnspireerd op de beelden. Ze zijn te beluisteren op de audiogids en opgenomen in dit persdossier als bijlage.

Curatoren: Peter Carpreau (M Leuven) & Marthje Sagewitz

BIJHORENDE CITATEN

“Mijn eigen vooruitgang in de studie en inzicht in de gotiek toelichten is onbegonnen werk. Uiteraard heeft dit onderzoek mijn beeldhouwkunst beïnvloed, en flexibiliteit, diepte en levendigheid in mijn modellering geblazen. Dat kan je zien in mijn figuren, die mysterieuzer zijn geworden [...].”

Auguste Rodin, 1905

“Meunier is niet verwant met de kunstenaars van de Renaissance; mocht hij voorouders behoeven dan zou men die tussen de Gotieken moeten zoeken.”

Émile Verhaeren, 1892

“Waar we vooral van houden in zelfs het meest gewone middeleeuwse beeld is de individuele geest van de kunstenaar, die altijd of bijna altijd diep in de steen gegraveerd is. In deze ontelbare dertiende eeuwse figuren vinden we de vreugde, de hoop, de bitterheid en de teleurstellingen van het leven terug. De kunstenaar beeldhouwde zoals hij dacht, het was zijn geest die zijn beitel leidde; [...].”

Eugène Viollet-le-Duc, 1854-1868

DE HERONTDEKKING VAN DE MIDDELEEUWEN

Midden de 18de eeuw al start de herontdekking van en fascinatie voor de middeleeuwen. Literatuur en architectuur waren de belangrijke katalysatoren voor die vernieuwde interesse. Zo laat de Engelse schrijver Horace Walpole (1717 -1797) zijn villa 'Strawberry Hill' optrekken als een middeleeuws gebouw. Met zijn boek *The Castle of Otranto, a Gothic Story* lanceert hij het genre van de *gothic novel*. Het wordt een genre dat in de 19de eeuw veel succes kent; denk maar aan Bram Stokers (1847 -1912) *Dracula* of Mary Shelley's (1791 -1851) *Frankenstein*.

In de eerste helft van de 19de eeuw zoekt de romantische beweging, als reactie tegen het rationalisme, haar inspiratie in de mystiek van het middeleeuwse Europa. Boeken zoals *De klokkenluider van de Notre Dame* van Victor Hugo (1802 -1885) of *Génie du christianisme* van François-René de Chateaubriand (1768 -1848) wakkeren in heel Europa de interesse voor dit tijdperk verder aan.

Na verloop van tijd volgen ook wetenschappelijke boeken. Zo publiceren Emile Mâle (1862 – 1954) en Eugène Viollet-le-Duc (1814 – 1879) overzichtswerken over de kunst van de middeleeuwen. Er ontstaat een meer objectieve blik op de middeleeuwse beeldtaal. Dit alles inspireert op zijn beurt 19de-eeuwse architecten, kunstenaars en vormgevers en luidt de neogotische kunstperiode in. Onder invloed van onder meer Thomas Chippendale, Auguste Pugin of Jean-Baptiste De Béthune onstond er beweging die historiserende architectuurontwerpen, interieurs en kunstwerken ging ontwikkelen.

Op tafels in de zaal vindt de bezoeker boeken die de bovenstaande tendens illustreren.

BIJHORENDE CITATEN

“Ondanks haar barbaarse proporties heeft de gotische orde een schoonheid die haar alleen eigen is.”

François-René de Chateaubriand, 1802

“Als een man die meesterwerken heeft gemaakt ons vertelt dat kathedralen subliem zijn, dat we ze moeten aanschouwen doorheen tranen van vreugde, dan kunnen we hem op zijn woord geloven.”

Émile Mâle, 1914

“Ongetwijfeld is de kerk van Notre-Dame van Parijs tot op vandaag nog steeds een majestueus en subliem bouwwerk [...] er zijn zeker weinig mooiere architectonische voorbeelden dan deze gevel [...] met die twee massieve zwarte torens [...] met hun ontelbare details van standbeelden, beeldhouwkunst en beitelwerk [...] bij wijze van spreken een enorme symfonie in steen; een kolossaal werk van één man en één volk [...]“[...]“het wonderbaarlijke resultaat van de inzet van alle krachten van een tijdperk ...”

Victor Hugo, 1831

“Ik hoop dat iedereen snel terug zijn aandacht richt op vroegere en betere tijden, die naar waarde geschat dienen te worden. Excellentie kan enkel gevonden worden tussen de ruïnes van het verleden. Door het bestuderen van de ijver, de talenten en gevoelens van deze prachtige, doch geminachte tijden, kan kunst hervormd worden, of excellentie herwonnen.”

Augustus Welby Northmore Pugin, 1836

“Er is niemand die niet verbaasd, ontroerd of gecharmeerd is door de vruchtbare verbeelding van onze oude meesters van de dertiende eeuw, door de buitenissigheid en verscheidenheid van hun ontwerpen. Ieder vond er, volgens zijn eigen temperament, wat hij zocht [...]”

Louis Gonse, 1891

CONSTANTIN MEUNIER TUSSEN TRADITIE EN VERNIEUWING

Vandaag kennen we Constantin Meunier (1831 – 1905) als een sociaal bewogen beeldhouwer. Een groot deel van zijn carrière schildert hij echter burgerlijke en religieuze thema's in een neogotische en realistische traditie. Zijn retraits bij de paters trappisten in Westmalle illustreren zijn hang naar religieuze spiritualiteit. Omwille van zijn ervaring met monumentale religieuze schilderkunst werd hij in 1882 door de Belgische Staat naar Sevilla gestuurd om een Kruisafneming van de 16de-eeuwse schilder Pedro Campaña te kopiëren. Met andere woorden: hij was vertrouwd met de gotische beeldtaal en iconografie.

Vanaf de jaren 1880 evolueert Meunier richting beeldhouwkunst. Religieuze onderwerpen ruilt hij in voor sociaal geïnspireerde thema's. Hiervoor grijpt hij vaak terug naar middeleeuwse voorstellingen uit de kunstgeschiedenis. Hij combineert – voor hem – hedendaagse inhoud met religieuze iconografie, wat zijn actuele beelden ook een eeuwigheidswaarde geeft.

Een voorbeeld hiervan is 'Het Grauwvuur'. Het beeld toont een treurende moeder bij haar overleden zoon na de mijnramp in de steenkoolmijn van La Boule in de Borinage (1887). De voorstelling van de moeder die haar zoon beweent, doet denken aan een traditionele voorstelling uit de kunstgeschiedenis van de Piëta, de bewening van Christus door Maria. De relatie met dit beeldtype wordt extra benadrukt door de lendendoek van de naakte zoon en de wonden in zijn zijde. Ook het feit dat de zoon liggend is weergegeven grijpt terug tot op middeleeuwse voorstellingen van de Piëta en Christus in het graf. Traditie en actualiteit komen samen in het beeld. Net als bij de traditionele Piëta, vraagt Meunier ook de toeschouwer om medeleven met het lijden van de moeder om de dood van haar zoon.

BIJHORENDE CITATEN

“evenals vroege grieksche tempelplastiek, evenals de dertiende eeuwsche kerkportalen van Chartres, Amiens, of Bourges, monumentale cyclussen waar een gemeenschappelijk ideaal in straalt, is het werk van Meunier niet de nauwkeurige weergave van een brok natuur, maar belichaamt een breed gevoelde gedachte.”

August Vermeylen, 1903

“Wie heeft niet honderd maal de Geboorten, de Maagden en het Kind, de Vluchten naar de Woestijn, de Kroningen met Doornen, de Sacramenten, de Reizen van de Apostelen, de Kruisafnemingen, de Vrouwen bij het Heilig Graf bewonderd! Kunnen Bacchanalen, Venusfeesten, verrukkingen, metamorfoses, het hart raken zoals de beelden uit de Schrift dat doen?”

François-René de Chateaubriand, 1802

“De studie van de kunst van de Middeleeuwen is een onuitputtelijke bron, vol gedurfde, originele ideeën, die de verbeelding levendig houden; deze studie verplicht ons om onophoudelijk te zoeken, en bijgevolg ontwikkelt ze de intelligentie van de kunstenaar op krachtige wijze. [...]”

Eugène Viollet-le-Duc, 1854-1868

AUGUSTE RODIN

VRIJHEID VAN EXPRESSIE

In zijn werk 'Les cathédrales de France' (1914) verwijst Auguste Rodin (1840 -1917) naar de middeleeuwse beeldmakers als zijn ware meesters. Hij is vooral geïnteresseerd in de kunst van de late middeleeuwen. In tegenstelling tot de kunst van de 13de eeuw, die alleen de verlichte kanten van het christendom behandelt, heeft de kunst van de 14de tot de 16de eeuw lijden en pijn als hoofdonderwerp.

'Les Bourgeois de Calais' en 'Le Christ et la Madeleine' zijn Rodins artistieke hoogtepunten. Ze kwamen tot stand tijdens zijn reizen in Frankrijk, België en Italië, waar hij de voorstellingen van de lijdende Christus in de late middeleeuwen bestudeerde.

Rodin weigert de aspecten van het lijden te verzachten in zijn werken. Daarin verschilt Rodins kunst zowel van het heroïsche artistieke concept van de Griekse Oudheid, dat afwijzend stond ten opzichte van de aantasting van het evenwicht van het menselijk lichaam door extreme voorstellingen van pijn, als van het 19de-eeuwse schoonheidsideaal, dat de Academie voor Schone Kunsten vertegenwoordigde. In de kunst van de middeleeuwen vind Rodin een vrijheid van expressie die wel aansluit bij zijn visie op kunst.

Rodin verdedigt ook een persoonlijk standpunt in de discussie rond de 'esthetiek van het lelijke', dat onder meer door Eugène Delacroix (1789 - 1863) en Charles Baudelaire (1821 - 1867) in de 19de eeuw werd geopperd. Volgens Rodin bestaat het lelijke niet in de natuur; het verschijnt enkel in het kader van een artistieke creatie die de natuur tracht te idealiseren. Net als voor de middeleeuwse kunstenaars is voor Rodin de studie naar de natuur het enige uitgangspunt. Door deze principes te respecteren heeft Rodin zijn Burgers van Calais en het Monument voor Balzac gecreëerd, die beide werden bekritiseerd omwille van hun "lelijke" expressie.

BIJHORENDE CITATEN

“Voor mijn tijdgenoten ben ik een brug die de twee oevers, het verleden en het heden, verenigt. Ik heb de menigte vaak zien aarzelen voor deze enorme bouwsels van de Gotische architectuur, zich afvragend of ze wel echt mooi zijn. Moge ze het samen met mij, en met Ruskin en zovele andere meesters, eens zijn wanneer we stellen dat deze architectuur van een sublieme schoonheid is.”

Auguste Rodin, 1914

“Onder de beitel van een kunstenaar wordt Christus in de dood levendiger dan een levende man. Soms versterkt de genialiteit van bepaalde expressies dit effect zodanig dat het een huivering van afschuw veroorzaakt. Ik herinner me een Christusfiguur, in een kerk in de Hoogstraat in Brussel: het is niet langer de drager van liefde, er is alleen nog maar lijden.”

Auguste Rodin, 1914

“Ben ik niet een beetje nader tot jullie gekomen, Griekse meesters, Gotische meesters, met het standbeeld van Balzac, waarvan men alles kan zeggen wat men wil, maar dat toch een belangrijke stap is voor de openluchtbeeldhouwkunst?”

Auguste Rodin, 1914

“...de gezichten zijn echt, lelijk of wat dan ook. Maar één idee transformeert ze. De tragedie van hun opoffering geeft hen een vreemde grootsheid, en ze worden mooi omdat hun ziel mooi is.”

Camille Mauclair, zonder datum

GEORGE MINNE

EEN SPIRITUEEL LEVEN VERBEELD

George Minne (1866 – 1941) wordt tijdens zijn leven al omschreven als een 'gotische ziel'. De invloed van de middeleeuwen is dan ook onmiskenbaar aanwezig in zijn werk en de relatie tussen zijn oeuvre en de middeleeuwen komt op verschillende manieren tot uiting.

Minnes beelden herinneren aan de lichamen afgebeeld door de Vlaamse Meesters. Hij toont het menselijke lichaam op een frêle, haast ijle wijze, in tegenstelling tot de krachtige lichamen van Rodin en Meunier. Ook iconografisch put Minne inspiratie uit de middeleeuwen. Zo is *De Waterzakdrager* afgeleid van de iconografie van Johannes de Doper. Het thema van moeder met kind, een thema dat veelvuldig in zijn werk aanwezig is, verwijst dan weer naar afbeeldingen en beelden van middeleeuwse Madonna's.

Naast zijn werk als beeldhouwer maakt Minne ook boekillustraties voor de symbolisten Maurice Maeterlinck (1862 -1949) en Emile Verhaeren (1855 -1916). Net zoals Minnes illustraties, vertonen ook de teksten duidelijk een hang naar de middeleeuwen.

BIJHORENDE CITATEN

“Als de beeldenmakers uit de Middeleeuwen met zoveel genialiteit de moederlijke glimlach hebben gevierd, dan is dat omdat ze voor de Maagd hebben geknield terwijl ze naar haar kind glimlachten. Kunst, om grote hoogten te bereiken, moet gedragen worden door religieuze passie.”

Paul Gsell, 1923

“Minne is door en door Vlaams; [...] een katholieke Belg; [...] Maar men hoeft deze persoonlijke eigenschap niet te kennen, om de gotische neiging van Minne te kunnen plaatsen. Als Vlaming staat katholicisme voor hem gelijk aan gotiek, een stroming die hem verbindt met de duurste, heiligste kunsttraditie van de Nederlanden.”

Julius Meier-Graefe, 1898

“George Minne is de grote verbeelders van de pijn. Hij stamt in rechte lijn af van die bewonderenswaardige Vlaamse kunstenaars uit de Bourgondische periode, waarvan de meest briljante de buitengewone Claus Sluter was.”

Maurice Maeterlinck, 1923

PLEURANTS

MIDDELEEUWSE ÉN MODERNE ICONEN

De pleurant is één van de meest iconische thema's uit de middeleeuwen. Vanaf de 13de eeuw worden deze figuren onderdeel van de praalgraven van de Franse en Bourgondische hoge adel. Ze blijven in gebruik tot de 16de eeuw.

Pleurants zijn rouwende figuren die, meestal in gebed verzonken, de overledenen lijken te begeleiden in een processie. Door hen aan het graf toe te voegen is de dode er zeker van dat hij of zij ook na het overlijden herdacht zal worden. Dit idee kadert in de *Ars Moriendi* of de kunst van het Goede Sterven, een belangrijk idee in de late middeleeuwen.

De expressieve beelden hadden een grote invloed uitoefenen op kunstenaars van de 19de eeuw. Zo weten we dat Auguste Rodin niet alleen studies maakt van pleurants in Parijse musea, maar zelfs een pleurant van de tombe van de Duc de Berry in zijn eigen collectie had.

De figuren van de *Bourgeois de Calais* van Rodin tonen zichtbaar overeenkomsten met de middeleeuwse pleurants. Ook de *Drie vrouwen bij het graf van Minne* en *Droefenis* van Meunier zijn duidelijk gebaseerd op dit beeldtype.

BIJHORENDE CITATEN

“Maar eerst hou ik halt in mijn kleine museum, waar mooie werken uit alle tijdperken verzameld zijn. [...] Deze gipsen afgietsels, deze marmers spreken me toe, herinneren me aan mijn pelgrimstochten naar alle kathedralen van Frankrijk. [...] de zielen van de Meesters onderrichten, verbeteren de mijne.”

Auguste Rodin, 1914

“De enkele figuren lijken plechtstatig in hun eenvoud en grootte. Men denkt aan Donatello en misschien zelfs nog meer aan de profeten van Claus Sluter in de Chartreuse van Dijon”.

Rainer Maria Rilke, 1903

“Tot slot moet men aan de beeldhouwkunst van de Middeleeuwen geen modellen vragen om te imiteren, net zo min als men dit aan de Griekse kunsten moet vragen. Het gaat om de principes waarop deze kunsten zijn gebaseerd, de waarheden die ze hebben kunnen benaderen, de manier waarop ze de ideeën en gevoelens van hun tijd hebben weergegeven. Laten we doen zoals ze deden, niet wat ze deden.»

Eugène Viollet-le-Duc, 1854 - 1868

DE WERKEN

Hieronder vind je een overzicht van de getoonde werken per zaal.

DRIE VISIES OP DE MIDDELEEUWEN

AUGUSTE RODIN, De denker, Gips, gebronsed, 1885, Paris, Musée Rodin

GEORGE MINNE, Treurende moeder met twee kinderen (Smart), Brons, 1888, Brussel, Belfius Art Collection.

JAN II BORMAN OF PASQUIER BORMAN, Christus op de koude steen, Eik, polychromie, C. 1500, Leuven, M

CONSTANTIN MEUNIER, De puddeler, Gips, gebronsed, 1886, Leuven, M

DE HERONTDEKKING VAN DE MIDDELEEUWEN

GEBROEDERS GOYERS, Musicerende engelen, Eik, 1876, Leuven, M

ÉMILE MÂLE, L'art religieux du XIIIe siècle en France. Etude sur l'iconographie du Moyen Âge et sur ses sources d'inspiration, Librairie Armand Colin, Parijs, 1902, Leuven, M

AUGUSTE RODIN, Les Cathédrales de France, Librairie Armand Colin, Parijs, 1914, Leuven, M

ALEXANDRE LENOIR, Description historique et chronologique des monuments de sculpture, réunis au musée des monuments français, Musée des Monuments Français, Parijs, 1797, Leuven, M

AUGUSTUS PUGIN, Gothic Furniture in the style of the 15th century, Ackemann & co, Parijs, 1871, Leuven, M.

EUGÈNE VIOLLET-LE-DUC, Dictionnaire raisonné du mobilier français de l'époque carolingienne à la renaissance, Tome deux, Vve. A. Morel & Cie Éditeurs, Londen | Londres | London, 1835, Leuven, M

CONSTANTIN MEUNIER

CONSTANTIN MEUNIER, Het grauwwuur, Terracotta, 1893, Privécollectie

AUGUSTE RODIN, De martelaar, Brons, 1885, Paris, Musée Rodin

CONSTANTIN MEUNIER, Bewening (Piëta), Olie op doek, 1871, Brussel, KMSKB

NAAR QUINTEN MASSIJS, De bewening van Christus, Olie op paneel, C. 1500 – 1549, Leuven, M

CONSTANTIN MEUNIER, Ecce Homo. De bespotting van Christus, Brons, 1890 – 1892, Brussel, KMSKB

Christus in het graf, Eik, polychromie, Brabant C. 1500, Leuven, M

CONSTANTIN MEUNIER, Christus in het graf, Ivoor, brons, 1900, Brussel, KMSKB

CONSTANTIN MEUNIER, Piëta, Hout, 1897, Brussel, KMSKB

GEORGES MINNE

ATELIER VAN ALBRECHT BOUTS, De geseling, Olie op paneel, Begin 16de eeuw, Leuven, M

ATELIER VAN ALBRECHT BOUTS, Christus aan het kruis, Olie op paneel, Begin 16de eeuw, Leuven, M

GEORGE MINNE, Moeder en kind, Gips, 1921, Voormalige Collectie van André De Ridder, Courtesy Thomas Deprez Fine Arts

GEORGE MINNE, Waterdrager, Gips, Begin 20ste eeuw, Privécollectie

GEORGE MINNE, De verloren zoon, Brons, 1896, Antwerpen, The Phoebus Foundation

GEORGE MINNE, De reliekdrager, Brons, Begin 20ste eeuw, Privécollectie

Maria met Kind, Eik, polychromie, Brabant C. 1500, Leuven, M

GEORGE MINNE, Moeder en kind I, Gips, 1930, Sint-Martens-Latem, Gemeentelijk Museum Gevaert-Minne

CONSTANTIN MEUNIER, De vruchtbaarheid, Gips, C. 1905, Leuven, M

AUGUSTE RODIN, Jonge moeder, Gips, 1885, Paris, Musée Rodin

NAAR DIERIC BOUTS, Maria met Kind, Olie op paneel, C. 1500, Leuven, M

Piëta, Eik, Rijnland of Utrecht C. 1400, Leuven, M

GEORGE MINNE, Treurende moeder met twee kinderen (Smart), Gips, 1888, Sint-Martens-Latem, Gemeentelijk Museum Gevaert-Minne

AUGUSTE RODIN

AUGUSTE RODIN, Balzac, studie in een monnikspij, Brons, 1885, Paris, Musée Rodin

AUGUSTE RODIN, Christus en Magdalena, Gips, 1885, Paris, Musée Rodin

Christus aan het kruis, Eik, polychromie, BrabantC. 1350 – 1399, Leuven, M

CONSTANTIN MEUNIER, Oud mijnpaard, Brons, 1890, Brussel, KMSKB

CONSTANTIN MEUNIER, De wanhopige, Brons, 1904, Brussel, KMSKB

GEORGE MINNE, Mannentorso, Brons, Vóór 1910, Privécollectie

AUGUSTE RODIN, Hoofd van Pierre de Wissant, definitieve staat, Gips, was, C. 1886 – 1887, Paris, Musée Rodin

CONSTANTIN MEUNIER, De gefolterde, Brons, 1885, Brussel, KMSKB

Hoofd van Christus, Hout, polychromie, C. 1500, Leuven, M

JAN I BORMAN, De kruisdraging, Eik, afgeloogd, C. 1480 – 1500, Leuven, M

CONSTANTIN MEUNIER, Hoofd van een puddeler, Brons, C. 1893 – 1894, Brussel, KMSKB

PLEURANTS

ETIENNE BOBILLET & PAUL MOSSELMANN, Twee pleurants van het graf van Hertog Jean de Berry, Albast, C. 1450 – 1453, Antwerpen, The Phoebus Foundation

JEAN DE MARVILLE, CLAUS SLUTER, CLAUS DE WERVE, Drie pleuranten uit het graf van Filips de Stoute (1383–1424), Gips19de eeuw, Paris , Cité de l'architecture et du patrimoine

GEORGE MINNE, De drie heilige vrouwen bij het graf, Gips, 1896, Antwerpen, The Phoebus Foundation

CONSTANTIN MEUNIER, De Smart, Brons, 1888, Brussel, KMSKB

AUGUSTE RODIN, Jean d'Aire, personnage uit de tweede maquette, Brons, C. 1880, Paris, Musée Rodin

AUGUSTE RODIN, Jacques de Wissant, personnage uit de tweede maquette, Brons, 1885, Paris, Musée Rodin

AUGUSTE RODIN, Eustache de Saint-Pierre, personnage uit de tweede maquette, Brons, C. 1899, Paris, Musée Rodin

AUGUSTE RODIN, Jean de Fiennes, personnage uit de tweede maquette, Brons, 1893, Paris, Musée Rodin

AUGUSTE RODIN, Andrieu d'Andres, personnage uit de tweede maquette, Brons, C. 1908, Paris, Musée Rodin

PRAKTISCH

M LEUVEN

Vanderkelenstraat 28

3000 Leuven

+32 (16) 27 29 29

info@mleuven.be

www.mleuven.be

PLAN JE ROUTE NAAR HET MUSEUM

→ **Met de fiets**

Alle fietsers zijn welkom. Je kan je fiets makkelijk en veilig achterlaten in de fietsenparking onder het Rector de Somerplein. Van daar is het nog twee minuten wandelen naar het museum.

→ **Met het openbaar vervoer**

Het museum bevindt zich op tien minuten wandelen van het station van Leuven. Kom je met de bus, dan is het Rector de Somerplein de dichtstbijzijnde halte. Stippel je route uit met Google maps.

→ **Met de auto**

Het nieuwe circulatieplan leidt je in verschillende lussen naar Leuven en de parkings. Vermijd je liever het verkeer in de stad? Parkeer dan je auto op één van de randparkings en neem gratis de bus naar het centrum. Parkeer je liever dichtbij? Dan is [parking Ladeuze](#) op twee minuten wandelen van het museum. Je vindt er ook 18 plaatsen voor personen met een beperking (hoogte parking: 1.90m). Klik [hier](#) voor meer informatie over het circulatieplan en alle parkeermogelijkheden.

→ **Met de tourbus**

Alle info over hoe je met de tourbus het museum bereikt, vind je op [deze pagina](#) van Visit Leuven.

CONTACT

→ **Philippe Mertens**
Medewerker Communicatie & Pers bij M Leuven
philippe.mertens@mleuven.be
+32 (0) 476 50 72 61

→ **[Mleuven.be/rodin-meunier-minne](https://mleuven.be/rodin-meunier-minne)**

BIJLAGE: DE GEDICHTEN

Voor deze tentoonstelling werkte M samen met vier Leuvense dichters. Zij schreven gedichten bij enkele werken die getoond worden, die te beluisteren zijn via de audiogids. Bij enkele van de gedichten hielden de schrijvers bewust een jong publiek voor ogen. Op die manier is de bemiddeling een uitnodiging voor gezinnen om de werken van Rodin, Meunier en Minne samen te komen ontdekken.

Peter Mangel Schots bij 'Le penseur, moyen modèle' van Rodin

opa denkt na

mijn opa denkt, ik zie het aan zijn houding
zijn kin die steun zoekt op een hand
ik kijk naar hem, hij wordt een jaartje ouder
zijn schouders buigen al een beetje naar de grond

waar denkt hij aan, wat zou er nu juist omgaan in zijn hoofd
zou het iets zijn van vroeger of las hij in de krant
een nieuwsbericht dat hem zo diep aan 't denken bracht
dat hij nu niks meer ziet en geen geluid meer hoort

of overweegt hij al wat hij vanavond eten zal
misschien laat hij straks even zijn gedachten los
dan gaan we samen fietsen of wandelen in het bos
trakteert hij met een ijsje, chocola of pannenkoek

mijn opa denkt wel vaker en zit dan heel erg stil
het lijkt alsof hij wil dat we niet dichterbij komen
daarbij sluit hij zijn ogen en lijkt hij wel te dromen
ik geloof dat ik het weet: dan denkt hij vast aan oma

Peter Mangel Schots bij 'Balzac, étude en robe de moine' van Rodin

Balzac

U vroeg me een dode.

Ik geef u een eeuwige.

U vroeg me een lijf naar de mode.

Ik geef u een tempel die scheefzakt
in kwabbige grondlagen, uitdijend middenrif,
keel vol brokken. Geen kleermaker, dokter
of minnaar ziet lichamen naakter dan ik.

U vroeg me een man die leeft in zijn hoofd.

Ik geef u een vent die de mouwen opstroopt,
zijn handen bespuwt en labeurt.

U vroeg me een monstre sacré.

Ik geef u een monnik, een playboy, een heer
en een slaaf, een ranzig bezwete estheet.

U vroeg me een schrijver.

Ik geef u een vechter, een strijder,
een bokser in zijn cape onderweg naar de ring.

Peter Mangel Schots bij 'De drie heilige vrouwen bij het graf' van Georges Minne

Klaagvrouwen

Bij het graf waarrond wij ons begeven
staan de vrouwen die het van mij overnemen.

Ze rijzen op uit melk en as
en als ze aan hun borsten raken hoor ik
hun nagels breken. Geen geluid

is luid genoeg. Hun jammeren
klinkt afgemeten wreed. Voor de vorm
wordt Kleenex opgediept, volgens de regels
van de rouw mascara georkestreerd.

Het maakt hen transparant om dit te doen:

zich bekommeren om mijn leegte,
invullen wat ik ontduiken wil, de woorden
die ik niet kan spreken op hun borst in duigen slaan,

het moment van stilte kiezen

waarop alleen nog vogels kraaien en touwen schuren
tussen hout en grond.

Minuscule puzzelstukjes aarde leggen zij
weer op hun plaats.

Peter Mangel Schots bij 'De drie heilige vrouwen bij het graf' van Georges Minne

Drieling

wij zijn de drielingzussen
Lotte, Lente en Linde
bijna niemand kan tussen
ons verschillen vinden

alleen mama en papa
kennen ons uit elkaar
ze hebben daarvoor een trucje
en dat vinden wij wat raar

want we dragen alle drie
altijd dezelfde kleren
en we doen ook alle drie
hetzelfde met ons haar

nu wilden we het hen
echt eens moeilijk maken
en haalden uit de kleerkast
drie grote beddenlakens

we kropen in de lakens
en bogen dan ons hoofd
dat ze ons zo onderscheiden konden
hadden we nooit geloofd

maar al meteen zei mama
links staat Lotte, rechts staat Linde
en papa voegde eraan toe:
't is makkelijk, Lente in het midden

we vroegen hen hoe dat ze
dat nu eigenlijk konden zien
maar ze zeiden ons al lachend:
dat vertellen we lekker niet.

Peter Mangel Schots bij 'Les Bourgeois de Calais' van Auguste Rodin

Burgers van Calais

Laten we gaan. Deze ochtend
zal geen avond kennen. We hebben de overgave
rond onze nek gehangen, onze schoenen aan de honden
gelaten. We zijn niet dapper,
niet groots, niet zelfverzekerd, niet één
als een ordeloze vlucht meeuwen boven Calais.

Zie Eustache, de eerste die ons vuur inblies,
hoe de gulzige grond al aan zijn polsen trekt.
Maar hij gaat. Zie Jean, die de sleutels van de stad
draagt als zijn eerstgeborene. Zie Andrieu, hoe plotse
wanhoop hem met windkracht tien doet krommen
als een populier. En Jacques, kordaat, de eerste
stappen zet en niet meer denkt.

We gaan. De zomerzon vordert
ons blootshoofds op. Bazuinen. In onze mantels
schuilen duizend burgers. Maar wij zullen volstaan
als vreemd fruit dat in de bomen hangt,
als zaden in het zand om de stad opnieuw te voeden
met hun oogst. Wij volstaan.

Herlinda Vekemans bij 'Christus in het graf' van Constantin Meunier (gedicht 1)

Steenvrucht

Zijn leven leek niet meer
dan een rimpeling
De armen slap en gelaten
binnen de lijnen van het lijf gelegd

Zijn lichaam licht in wit
en dun in doek geslonken
Het bleke vlees diep gekerfd

Zijn leven leek nu geheel
in de halve bolster van het graf
afgelegd en opgeborgen

Herlinda Vekemans bij 'Christus in het graf' van Constantin Meunier (gedicht 2)

In een notendop

Dood ligt hij hier voor je
dun en slap als een vod
uitgeleefd en afgeschreven
Hij was geen koning
en geen tovenaar

toch bleef hij niet
in de donkere grot van het graf
hij vond de weg naar wie hem zocht
zo ligt hij meer dan 2000 jaar later
hier en nu ook weer voor jou
steendood en toch weer niet

Lieve Desmet bij 'Treurende moeder met twee kinderen' van George Minne

Omgeven

De lucht opende de armen
alleen voor vogels en wolken
Er was geen afgrond
de bodem wist van geen wijken
De rivier bleef koud en stom
De zee wilde niemand zien

Er was geen
Er wilde niets
Er waren alleen de kinderen

Lieve Desmet bij 'Oud Mijnpaard' van Constantin Meunier

een paard als ik

voor wie als een paard als ik
het slechte lotje heeft getrokken
voor wie geen weide kent geen geur van stro
geen dagje chillen met wat havervlokken

voor wie als een paard als ik
de kuil in moet, in het gareel door smalle gangen
voor wie steeds de klok op nacht en altijd bang
voor de kar van anderen wordt gespannen

voor wie als ik het grauwwuur heeft doorstaan
en voor wie achterblijft en op de blaren moet zitten

blijf ik de paria van de schone kunsten
in dit museum staan
zolang nog iemand als een paard als ik

Lieve Desmet bij 'Oud mijnpaard' van Constantin Meunier

'Oud mijnpaard'

zie mij klein en kreupel staan
staar naar mijn versteende ogen
dring binnen in mijn droeve kop
aai me maar vergis je niet

de as van de kompanen brandt nog in mijn vacht
in mijn ontvlesde schouder lees je al hun namen
ik ben geen urne maar een sprekend graf
het smeult onder mijn manen

vergis je niet ik trek je gekooid door de schacht
schuif het zwart voor je ogen
jij delft het erts van vaders, zonen
ik ben het die jou ment

Lieve Desmet bij 'De verloren zoon' van George Minne

zegen

om je naakte lichaam uit mijn slijk te trekken
uit de knoop die ik om je hals heb gelegd
tors ik je en bezwijk

nu aarde je warmte steelt
kan ik ons niet meer staande houden
oh zacht vel dat ik bestreed

ik wil je ontbloot
mijn rib lenen, jouw geslacht erkennen
mijn gespannen dijen ruilen voor een schoot

hoor nog mijn laatste woord
je bent uit mij geboren

Lieve Desmet bij 'De verloren zoon' van George Minne

vader

laat mijn jongenslichaam los
de zoon door jouw hand geschoren is niet meer
ik sleep het mes, verdween
de baard nog in de keel

ik moest buiten je bereik je maat breken
uit lijfsbehoud een lucifer aanstrijken
met de vonken van mijn hart

vader, houd een jas gereed
verzacht je greep
en kijk - door de scheuren in mijn broek
zie je me op eigen benen staan

Paul Bogaert bij 'Het Grauwvuur' van Constantin Meunier

Mevrouw

Mevrouw, is dat uw zoon?

Mevrouw?

Hij was sterk en slim en altijd
goedgezind. We zullen onderzoeken hoe
dit is kunnen gebeuren.

Mevrouw, herkent u iets? Is dat zijn kin?

Die knie misschien? Hij was hier
graag gezien door iedereen.

En helaas nu overleden.

Is het uw broer, mevrouw? Uw man? Dat daar
zijn zijn spulletjes, neem die zeker
mee naar huis. We zullen onderzoeken hoe
dit in de toekomst kan worden vermeden.

Dat kan ik u beloven.

Mevrouw?

Ze kan het niet geloven.

Paul Bogaert bij 'Le Grisou' van Constantin Meunier

Klaarlichte dag

Niemand gaf mij hoop. Maar ik bleef
hopen tegen beter weten in.
Ik had nog zoveel valse hoop.
Tot nu. Mijn lieveling.

In akelig licht moet ik dit
gadeslaan. Maar ook in de nachtstand
krijg ik dit beeld van jou
niet weg. Mijn lieveling.

Dit vlot vaart nergens heen. In deze vreselijke
nabijheid is het
dat ik nabestaande word
en blijf. Mijn lieveling.

Paul Bogaert bij 'De denker' van Auguste Rodin

Wacht maar

Hoe alles verlopen is.

En hoe het nu verloopt.

Welzijn en veiligheid op het werk.

Het is bijna af.

Ik puur het uit. Denk mokerslag.

1. Welzijn. 1.1. Probleemstelling.

'Daar hebben we hem weer'.

'Op zijn vierkante meter'. 'Hoe lang nog?'

'Zijn houding'. 'Zijn bittere epistels'.

'Het zogenaamd voortschrijdend inzicht'.

'Ach'. 'Zo triest'.

Ik hoor u wel.

Paul Bogaert bij 'Treurende vrouw met twee kinderen' van Georges Minne

Schuilplaats

Mama, hij zal wel komen, hoor.

Je mag nu trager ademen. Hij kent alle wegen
hiernaartoe. Hij is nooit bang
voor de donder geweest.

Mama, 'ocharme', wat wil dat zeggen?

En wat betekent 'uitzichtloos'?

Zijn het de mensen, mama, wil je niet
dat de mensen ons zien, jou zien huilen?

Misschien kwam hij iets gevaarlijks tegen.

Ik denk een put. Een tegenslag.

Ik denk dat ik hem ergens hoor schuilen.